

Orgaan van de 'Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis'
Voortzetting van de Vereniging "Vrienden van de Zaanse Schans"
Administratie: Zonnewijzerspad 8, Zaanse Schans
Redactie: Parkstraat 44, Zaandam

Verschijnt 3-maandelijks

September 1981 No. 79

Het Andries Bouman nummer

In de ledenvergadering van 3 november a.s. zal *Andries Bouman* het voorzitterschap van onze Vereniging uit handen geven. Hij heeft de voorzittershamer vanaf de oprichting in 1961 gehanteerd en dat is welgeteld twintig jaar lang. Naar aanleiding van zijn afscheid hebben wij een gesprek met hem,

in zijn gezellige huis, waar mevrouw Bouman de koffie al klaar heeft en er heel toepasselijk 'kletskopjes' bij presenteert. De vergenoegde uitdrukking op beider gezichten vertelt dat het a.s. afscheid niet al te zwaar zal vallen: er zijn hobby's, kinderen en kleinkinderen waar de tijd nog best mee gevuld zal worden. Bouman zegt dat hij met veel plezier en overtuiging (en wij denken daarbij: met veel inzet!) de Vereniging heeft geleid, maar nu de tijd gekomen acht om dit werk aan anderen over te laten.

Wilt u eens iets over uw jeugd vertellen?

B: 'Ik ben geboren in een huis aan het Kattegat, op 11 mei 1900. Het straatje ligt tussen de Zuiddijk en de Prins Hendrikkade. Daar hebben we niet lang gewoond. Na enkele jaren verhuisden we naar Zuiddijk 169, naar een oud koopmanshuis, dat tot bakkerij verbouwd was. In dat huis waren nog heel veel oude onderdelen en mijn vader vertelde daar veel over. Trouwens, ook mijn grootvader, die werkte in een bakkerij in de Klauwershoek, heeft me veel verteld over de geschiedenis van de Zaanstreek. Daardoor is ongetwijfeld mijn liefde voor oude dingen gegroeid.'

Wat deed u na de lagere school?

B: 'Gezondheidsredenen verhinderden dat ik in de banketbakkerij van mijn vader ging werken; ik mocht toen naar de MULO-school in de Ooievaarstraat. Hoewel ik een goede leerling was, ging het daarna bijna mis. Dat kwam omdat, na ongeveer drie jaar, het hoofd van de school adviseerde een goede baan te nemen bij de firma Molenberg en Dekker. Op aandringen van leraren kreeg ik echter de kans om een jaar later toch nog het MULO-diploma te halen.

Ik kwam eerst terecht bij de Coöperatie "Voor Allen der Nederlandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij" aan het Singel in Amsterdam. Daar moest ik klachten behandelen van de afdeling textiel en schoenen. Later werd ik belast met het inrichten van het grote ledenregister.

Daarna werd ik op 1 april 1918 als assistent-boekhouder aangenomen door directeur Van Dantzig bij de N.V. Chemische en Pharmaceutische Fabriek. Deze fabriek lag in Zaandam (direct ten westen van de spoorlijn) bij de aftakking van de Hoornse lijn en tegenover de in die tijd nog niet bestaande Schildersbuurt. Toen na W.O. I de fabrieken in Duitsland weer waren gestart, ging de fabriek, die hoofdzakelijk koper-sulfaat maakte, in 1919 failliet.'

Een enerverend verhaal. Hoe ging het verder?

B: 'Nou, ik was maar een halve dag werkloos. Want de dag na mijn ontslag kon ik, door bemiddeling van mijnheer De Kok aan het werk bij Polak & Schwarz Essencefabrieken, op de exportafdeling. Daar stelde ik de prijscouranten samen voor het buitenland en "vertaalde" de Hollandse guldens en centen in vreemde valuta. In 1919 ben ik nog ruim een half jaar in militaire dienst geweest, bij de marine. Eerst in Den Helder en later als seiner in Amsterdam. Ik heb 46 jaar bij P & S gewerkt.'

Dus tot uw pensioen. En altijd hetzelfde werk?

B: 'Nee, zeker niet. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hield ik me bezig met bouw- en verbouwzaken. In die tijd werd ook een personeelsdienst opgericht en de toenmalige directeur, Brummer, vond dat ik daarvan de leiding op me moest nemen. Niet alleen de materiële dingen zoals salarisregelingen, maar vooral het sociale aspect van dit werk, mensen met moeilijkheden helpen, trokken me erg aan. Voor mijn werk heb ik nog cursussen moeten volgen.'

Deed u nog andere dingen in uw vrije tijd?

B: 'Ik ben lid van de Gereformeerde Kerk en ben daardoor veel bij het kerkewerk betrokken geweest. Op mijn 16e jaar werd ik lid van de jongemannenvereniging, waarvan ik ook vier jaar voorzitter was; verder ben ik diaken en ouderling geweest. Tot mijn 42e jaar was ik ook druk met het zondagschoolwerk, ik was penningmeester van het verpleeghuis "Spes Viva" en was voorzitter van de A.R. kiesvereniging. In de crisistijd, zo omstreeks 1937/'38 was ik lid van het comité "Jong Holland snakt naar werk", dat zich bezig hield met het inzamelen van geld voor werkprojecten voor jongeren.'

Dat is een lange lijst. (Terwijl Bouman zo nu en dan een gegeven in zijn archief opduikt, fluistert mevrouw Bouman iets over tekenen.) Had u ook hobby's?

B (wat aarzelend): 'Ik vond tekenen altijd erg leuk en heb dat vanaf mijn jeugd gedaan. Ik heb van de watersnood in 1916 veel schetsen gemaakt, maar ook van andere Zaanse onderwerpen, zoals huizen aan het Hanepad waar ik tegenover woonde.'

Komen we meteen waar we natuurlijk op uit moeten komen: uw belangstelling en liefde voor de geschiedenis van de Zaanstreek, met name voor het Zaanse huis.

B (meteen enthousiast opverend): 'Weet je dat ik in '61 in de Gemeenteraad van Zaandam (Bouman was A.R.-raadslid vanaf '53 en fractievoorzitter van de P.C.G. van '55 tot '66) al geroepen heb: wanneer komt er nu eens een gemeentelijke monumentenlijst en een -verordening? (Zwaait energiek met z'n raadsstukken uit die tijd.) Maar ik kreeg geen poot aan de grond bij wethouder Hille voor datgene wat niet voor de Zaanse Schans bestemd was.'

De Stichting De Zaanse Schans kwam er in 1961, hoe ging het met de Vereniging van Vrienden?

B: 'Ik deed in '59 in de Raad een voorstel tot oprichting van de Vereniging van Vrienden van de Zaanse Schans. Thomasen (toenmalig burgemeester) zei toen meteen: dat moet jij dan maar doen en voorzitter worden. De Vereniging is tegelijk met de Stichting, opgericht op 1 oktober '61. Er waren toen 60 leden, gewonnen overal vandaan, tot op m'n werk toe. Wethouder Metselaar had Frans Mars al bewerkt om een blaadje uit te geven: ANNO 1961. In '63 kreeg Frans Mars een hartinfarct en toen heb ik dat werk van hem overgenomen.'

Twintig jaar een Vereniging van Vrienden leiden, ongetwijfeld veel ups en downs meegemaakt. Hoe vindt u dat de Vereniging nu functioneert?

B: 'In het begin draaide alles om De Zaanse Schans. We maakten veel propaganda, trachtten overal geld vandaan te halen, veel leden te winnen. In 1962 hadden we bijvoorbeeld 110 leden, in 1965 400 en nu rond de 1.000. Als je dan vraagt: ben je tevreden, dan zeg ik: nee, niet zo. Er gaat eigenlijk veel te weinig van ons uit. De ommezwaai naar de Vereniging van Vrienden van het Zaanse Huis is m.i. niet helemaal tot z'n recht gekomen. Ik ben al een paar jaar erg bezorgd over de vergrijzing in ons ledenbestand. Toch doe ik er van alles aan: ik heb een rondtoer langs middelbare scholen gemaakt en grijp elke gelegenheid aan om propaganda te maken. Sommige dingen lukken gewoon niet. Het correspondentenschap bijvoorbeeld, is nog nooit goed van de grond gekomen. Er is nu een aarzelend begin. Het moet toch mogelijk zijn mensen te vinden die actief in alle delen van Zaanstad achter zaken aangaan, ons erop opmerkzaam maken als er wat afgebroken wordt. En er moet meer propaganda gemaakt worden!'

De cost gaat vaak voor de baet uit. Een paar jaar terug waren er leuke plannen om ANNO 1961 wat dikker en eigentijdser te maken zodat misschien een nieuwe (jonge) lezersgroep kan worden aangeboord. Zou het niet goed zijn die plannen weer eens op te poetsen. Het eigen blad is toch het propagandamiddel bij uitstek?

B: 'Dat zou – zeker in het begin – ten koste gaan van de jaarlijkse afdracht aan de Stichting De Zaanse Schans. Ik ben daarover de laatste jaren anders gaan denken en voel er veel voor om het krantje te veranderen. Er desnoods ook advertenties in op te nemen van bijv. firma's die mooi smeedwerk aanbieden of andere dingen die met restauratie te maken hebben. Het belangrijkste is: hoe krijgen we meer (jonge) mensen betrokken bij dit werk? Aardig om te vermelden is overigens dat de Vereniging van Vrienden van 1961 tot heden totaal een bedrag van f 211.000,— aan de Stichting De Zaanse Schans heeft afgedragen.'

Dat is iets om u tegen te zeggen!! Wat vindt u overigens van De Zaanse Schans?

B: 'Ik ben er trots op, maar ik heb altijd gezegd dat ze er

Gezicht op het Hanepad, Zaandam (1929)

financieel verkeerd bezig zijn. Zo'n schuld van 3¼ miljoen, dat is toch te gek. Kijk, dat is nou een van m'n hobbies: bedenken hoe zo'n schuld snel weggewerkt zou kunnen worden. Ik heb zo vaak tegen de mensen gezegd die zich daarmee bezighouden: maak een leuke kaart van alle huisjes en verkoop die; je zult zien, ze vliegen de deur uit. En als de mankracht er niet is voor de verkoop, schaf dan een automaat aan. Op de een of andere manier moet er toch met dit soort verkopen ook duizenden guldens per jaar te verdienen zijn. Ik heb ook voorstellen gedaan voor bouwplaten. Dat is een levensdroom van me: bouwplaten van alle Zaanse huisjes zodat je uiteindelijk je eigen Zaanse Schans kunt samenstellen. Misschien maak ik het nog mee.'

Op z'n 81e jaar heeft Andries Bouman nog steeds dromen. Een energieke man met een sterk karakter. Geen man waar je omheen kunt en soms botst dat wel eens. Grinnekend bedenken we ons hoe dit veertig jaar geleden geweest moet zijn! Andries Bouman neemt afscheid van de Vereniging van Vrienden van het Zaanse Huis, van de Stichting De Zaanse Schans en van de redactie van ANNO 1961 om plaats te maken voor de volgende generatie. *Een monument van een man!*

Het ga hem, z'n vrouw en verdere familie wel, nog vele jaren hopen we.

S. de Jong
M.L. Tiesinga-Autsema

Negentiende Jaarvergadering

Op dinsdag 3 november 1981 in 'De Walvis' op de Zaanse Schans. Zaal: 'Het Blauwe End', aanvang 8 uur precies.

Dit is de enige uitnodiging. Wilt u vooral de datum in uw agenda noteren?

AGENDA

1. Opening
2. Notulen vergadering van 3 november 1980
3. Ingekomen stukken
4. Jaarverslag van de secretaris
5. Jaarverslag van de penningmeester
6. Rapport van de Commissie tot nazien der boeken: de heren H. Poppen en G. de Vries
7. Bestuursverkiezing. Aftredend zijn de heren R. de Hoog en S. de Jong, die beiden weer herkiesbaar zijn. Bovendien wordt als bestuurslid voorgesteld de heer H.A. Happe uit Koog a/d Zaan. De heer Ads Bouman die zich vorig jaar nog voor één jaar beschikbaar stelde, zal nu definitief aftreden.

8. Verkiezing nieuwe voorzitter. Volgens art. 8 van de Statuten wordt de voorzitter rechtstreeks door de leden gekozen. Voorstel om als voorzitter te kiezen ons bestuurslid de heer R. Sman uit Zaandijk.
9. Rondvraag

10. - Pauze -

11. Vertoning van de Zaanfilm 1923

Uit het verslag van de Stichting 'De Zaanse Schans' over 1980

In het voorwoord bij het vorige jaaroverzicht is onder meer gewag gemaakt van het feit, dat met de Ministeries van Economische Zaken en Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk contacten zijn gelegd om van deze zijde een bijdrage te verkrijgen tot instandhouding van de Zaanse Schans. Zoals het zich thans laat aanzien zal van de kant van het Ministerie van Economische Zaken worden bekeken, of in het kader van het stimuleringsbeleid met betrekking tot het toerisme, een bijdrage vanuit dat Ministerie wenselijk is.

Het toeristische aspect treedt heel duidelijk op de voorgrond, als men bedenkt, dat de Zaanse Schans jaarlijks door zo'n 4 à 500.000 mensen wordt bezocht, hetgeen er onder meer toe heeft geleid, dat allerlei voorzieningen moesten worden gerealiseerd, van het aanleggen van een enorm parkeerterrein tot het oprichten van horeca-objecten en andere bedrijfspanden.

In het licht van deze omstandigheden moet men zich afvragen, of deze ontwikkeling, die bij de opzet van de Zaanse Schans als woonbuurt tegen de achtergrond van Monumentenbehoud, niet kon worden voorzien, aanleiding geeft tot het nader formuleren van een aantal uitgangspunten met betrekking tot het toekomstig te voeren beleid.

Met het oog op deze bezinning is er een commissie in het leven geroepen, bestaande uit vertegenwoordigers van de Stichting 'De Zaanse Schans' en de Stichting 'Zaans Schoon' die in deze richting aanbevelingen zal doen. Eén van de vragen waarmee de commissie zich zal

bezig houden zal zijn of het object nu wel of niet als afgerond dient te worden beschouwd.

Deze vraag is met name van belang in verband met de ontwikkeling van een bestemmingsplan voor de Kalverpolder, waarvan het grondgebied van de Zaanse Schans deel uitmaakt.

Over deze, ongetwijfeld boeiende discussie, zal waarschijnlijk in het volgende jaarverslag al iets meer kunnen worden gezegd.

Opening spuihuis, annex werkplaats

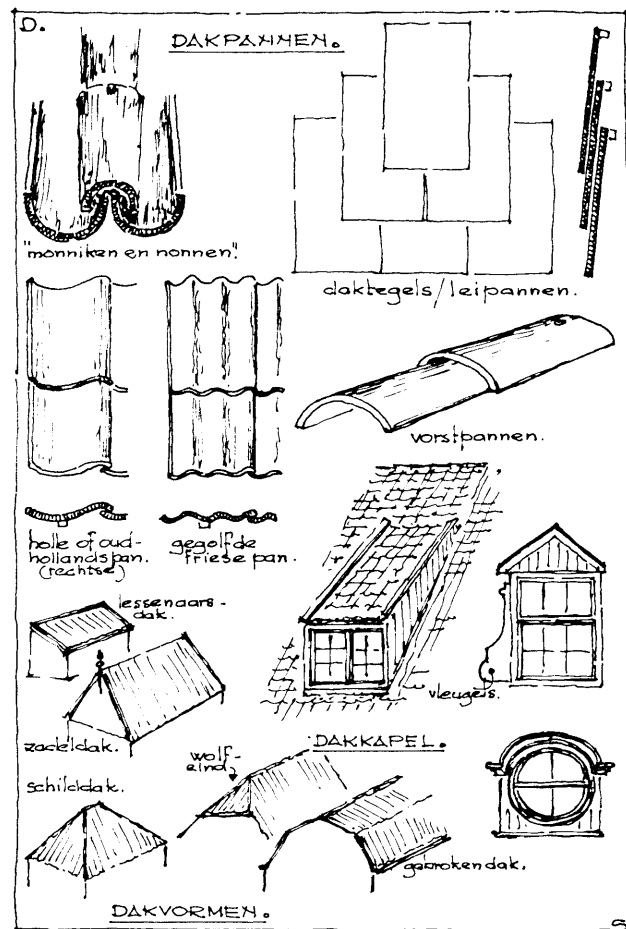
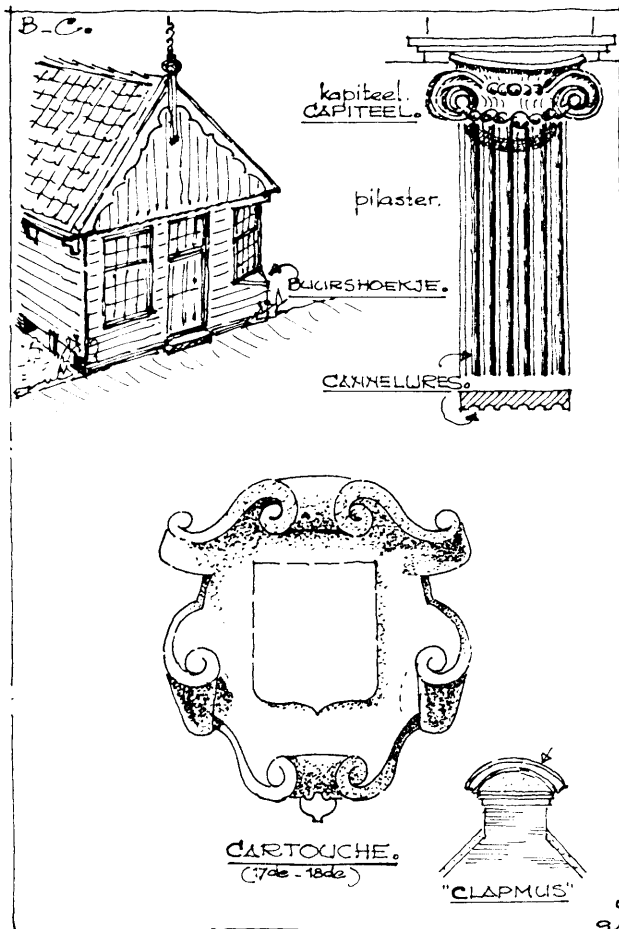
Op 19 december 1980 is door het raadslid van de gemeente Zaanstad, de heer M. Plooijer, met assistentie van de heer B. IJskes, voormalig commandant van de Schans-Brandweer, het spuihuis officieel geopend.

Aangezien een aantal werkzaamheden in eigen beheer kon worden uitgevoerd, is er een besparing bewerkstelligd op de totale bouwkosten. Deze besparing bedraagt circa f 4.500,...

Koffievoorziening op de Schans gedurende de wintermaanden

De heer Kooijman, aan wie tijdens de wintermaanden de koffievoorziening was toevertrouwd, heeft laten weten door omstandigheden deze voorziening niet langer te kunnen voortzetten.

De Stichting is erin geslaagd met 'De Speeldoos' tot een accoord te komen voor wat betreft het nuttigen van konsumpties in de kijk-schuur 'De Lelie' tijdens de wintermaanden.

In dit nummer, wegens ruimtegebrek, allèen tekeningen van het Bouwkundig Alfabet

Investerings en bijdragen

Tot slot volgt hieronder nog een overzicht van de investeringen en bijdragen.

In het gehele project is een bedrag van f 10.958.356,43 geïnvesteerd. Achtereenvolgens is hierin bijgedragen door:

Het Rijk	f 3.011.750,-
Provincie Noord Holland	f 720.000,-
Deelnemende Gemeenten	f 2.343.208,61
Particulieren (Zaanse bedrijfsleven)	f 1.372.817,27
Ver. Vrienden van het Zaanse Huis	f 52.907,40

Laatstgenoemde vereniging heeft *tevens* over de jaren 1969 t/m 1980 voor een bedrag, groot f 159.000,- bijgedragen in de exploitatiekosten van de Zaanse Schans.

Vereniging „Vrienden van het Zaanse Huis”

Goedgekeurd bij K.B. van 16 augustus 1967.

Secr.: R. de Hoog, Zonnewijzerspad 8, 1509 BW Zaandam

Penningmeester: J. Benjamin, T. Slagterstraat 1, 1551 CE Westzaan

Postgiro 742899 ten name van:

Penningm. Ver. Vrienden v.h. Zaanse Huis, Westzaan

Redactie „Anno 1961”: Ads Bouman; S. de Jong; M. van Leeuwen-Enklaar en M.L. Tiesinga-Autsema.

Berichten

De Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek Zaanstreek zal in de periode tot juni 1982 door middel van foto's, het verzamelen van allerhande documentatie en het houden van interviews met oud-werknemers zoveel mogelijk wetenswaardigheden vastleggen betreffende de papierfabricage bij Van Gelder Papier in Wormer, voordat deze informatie voorgoed verloren gaat. Uiterlijk 1 juni 1982 moeten de gebouwen van VGP geheel ontruimd zijn, waarna er gesloopt zal worden. Het ligt in de bedoeling over het VGP-project t.z.t. een publicatie te maken. Zowel door de hoofddirectie van VGP in Amsterdam, als door de gemeente Wormer, inmiddels eigenaar van grond en opstallen is alle medewerking toegezegd. De vier secties van de Vereniging, Gebouwen, Leven en Werken, Productietechnieken en Documentatie hebben – vooral omdat de tijd dringt – een flinke kluit aan dit project, dat in historisch opzicht voor de gehele Zaanstreek van groot belang kan worden geacht. Wie in een van de vier secties wil meewerken, neme contact op met de secretaris van de Vereniging, de heer E.H. Meursing (tel. 02982-1957). Uw hulp zal met gejuich worden ontvangen.

Marie-Louise Tiesinga

De Zaanse Kalender

Evenals vorig jaar is ook nu weer de Zaanse Kalender Uitgave 'Amor Vincit Omnia' verkrijgbaar. Naast afbeeldingen van de Zaanse Schans staan er ook specifiek Zaanstreek-opnamen in. Op onze jaarvergadering kunt u hem kopen. De prijs is f 14,90.